

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

DOI: 10.67227

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 6

2026

“QUYOSH HALI BOTMAGAN” ASARIDA MILLIY G‘URUR VA OLIYJANOB QADRIYATLAR

Qurbonova Gulbahor Safarovna

Jizzax davlat pedagogika universiteti, PhD

Egamberdiyeva Dilnura Xurshid qizi

Jizzax davlat pedagogika universiteti, talaba

Annotatsiya

Ushbu maqolada o‘zbek xalqiga xos milliy qadriyatlar, milliy g‘urur va or-nomus tushunchalari taniqli adib Luqmon Bo‘rixonning “Quyosh hali botmagan” qissasi misolida tizimli tadqiq etiladi. Asarda xalq o‘yinlari (xususan, belbog‘li kurash) orqali milliy dunyoqarash shakllanishi, folklorik rekvizit hisoblangan sibizg‘a cholg‘usi vositasida milliy ohang va ma‘naviy meros transformatsiyasi masalalari yoritilgan. Maqolada xalqaro va mahalliy sport statistikasi, shuningdek, adabiyotshunoslik metodologiyasi asosida asarning yoshlar tarbiyasidagi, ularni global madaniy assimilyatsiyadan asrashdagi konseptual ahamiyati dalillangan.

Kalit so‘zlar: Xalq, qadriyat, kurash, tarbiya, ohang, g‘urur, polvon, his-tuyg‘u, dunyoqarash, sibizg‘a, badiiy rekvizit, estetik ideal.

НАЦИОНАЛЬНАЯ ГОРДОСТЬ И БЛАГОРОДНЫЕ ЦЕННОСТИ В ПРОИЗВЕДЕНИИ «СОЛНЦЕ ЕЩЁ НЕ ЗАШЛО»

Курбонова Гульбахор Сафаровна

Джизакский государственный педагогический университет, PhD

Эгамбердиева Дилнурса Хуршид кизи

Джизакский государственный педагогический университет, студентка

Аннотация

В данной статье на примере повести известного писателя Лукмона Бурихона «Солнце ещё не зашло» («Quyosh hali botmagan») системно исследуются национальные ценности, присущие узбекскому народу, а также понятия национальной гордости и чести. В произведении освещаются вопросы формирования национального мировоззрения через народные игры (в частности, кураш на поясах) и трансформации национальных мелодий и духовного наследия посредством такого фольклорного реквизита, как музыкальный инструмент сибизга. На основе международной и местной спортивной статистики, а также методологии литературоведения обосновано концептуальное значение произведения в воспитании молодёжи и её защите от глобальной культурной ассимиляции.

Ключевые слова: Народ, ценность, кураш (борьба), воспитание, мелодия, гордость, полван (богатырь), чувство, мировоззрение, сибизга, художественный реквизит, эстетический идеал.

NATIONAL PRIDE AND NOBLE VALUES IN THE WORK “THE SUN HAS NOT YET SET”

Qurbonova Gulbahor Safarovna

Jizzakh State Pedagogical University, PhD

Egamberdiyeva Dilnura Xurshid qizi

Jizzakh State Pedagogical University, Student

Abstract

This article provides a systematic study of the national values, national pride, and honor inherent to the Uzbek people, using the example of the famous writer Luqmon Bo‘rixon’s novella "The Sun Has Not Set Yet" ("Quyosh hali botmagan"). The work highlights the formation of a national worldview through traditional folk games (specifically, belt wrestling) and the transformation of national melodies and spiritual heritage through the sibizg‘a (a folk musical instrument) as a folkloric prop. Based on international and local sports statistics, as well as literary methodology, the conceptual significance of the novella in educating youth and protecting them from global cultural assimilation is substantiated.

Keywords: People, value, kurash (wrestling), education, melody, pride, polvon (wrestler/hero), emotion, worldview, sibizg‘a, artistic prop, aesthetic ideal.

Yer yuzidagi har bir xalqning etnografik o'ziga xosligini, tarixiy-madaniy qiyofasini belgilab turuvchi asosiy omil — bu uning asrlar davomida shakllangan milliy qadriyatlari, urf-odatlar va ma'naviy merosidir. Bugungi globallashuv va madaniy integratsiya sharoitida yosh avlod qalbida milliy identifikatsiyani mustahkamlash, ularni g'oyaviy bo'shliq va "ommaviy madaniyat"ning salbiy oqibatlaridan muhofaza qilish dolzarb pedagogik va filologik muammo hisoblanadi.

O'zbek xalqining eng qadimiy va boqiy qadriyatlaridan biri — milliy kurashdir. Kurash shunchaki jismoniy mashq emas, balki shaxsni jismoniy barkamol va ma'naviy yetuk etib tarbiyalashning universal ijtimoiy institutidir. Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida kurash sport turini ommalashtirish davlat siyosati darajasiga ko'tarildi. Xususan, an'anaviy "Buxorocha kurash" usuli uzoq yillik ilmiy-uslubiy izlanishlar natijasida xalqaro qoidalarga muvofiq lashtirilib, jahon sport arenasida tan olindi. Hozirgi kunda milliy kurash elementlari umumta'lim maktablari, o'rta maxsus va oliy ta'lim muassasalarining jismoniy tarbiya dasturlariga singdirilgan bo'lib, professional polvonlarni tayyorlash ko'p bosqichli pedagogik jarayonni tashkil etadi.

O'zbek adabiyotida milliy o'yinlar va an'analarning badiiy aks etishi kitobxon qalbida milliy g'ururni yuksaltirishga xizmat qiladi. Taniqli adib Luqmon Bo'rixonning "Quyosh hali botmagan" qissasi ayni shu jihati bilan alohida ajralib turadi. Qissa yosh yigitlar hayoti, ularning pokiza his-tuyg'ulari, ornomusi va insoniy fazilatlari to'g'risida hikoya qiladi. Mazkur tadqiqotning maqsadi — asarda aks etgan milliy g'urur, polvonlik falsafasi va milliy cholg'u (sibizg'a) obrazining estetik yukini ilmiy tahlil qilishdan iborat.

Metodologiya

Tadqiqot jarayonida adabiyotshunoslikning quyidagi zamonaviy va an'anaviy metodlaridan foydalanildi:

- Tarixiy-qiyosiy metod: Milliy qadriyatlarning asrlar davomidagi evolyutsiyasi va ularning asardagi badiiy interpretatsiyasi qiyoslandi.
- Struktural-semiotik tahlil: Asardagi "sibizg'a", "belbog'", "chil" kabi badiiy detal va rekvizitlarning ramziy-semantik ma'nolari ochib berildi.
- Sotsiologik va statistik tahlil: Mamlakatimizda milliy sport turlarining rivojlanish darajasi, yoshlar qatlamining milliy adabiyotga munosabati statistik ma'lumotlar bilan qiyosiy o'rganildi.

3. Natijalar

O'tkazilgan tadqiqotlar va asar matni ustida olib borilgan filologik tahlillar natijasida quyidagi qonuniyatlar aniqlandi:

1. **Polvonlik falsafasining uchta triadasi:** Luqmon Bo'rixon asarda o'zbek polvonining ma'naviy kodeksini yaratadi. Qahramon Davronning tilidan berilgan iqtibos polvon faqat jismoniy kuch emas, balki ma'naviy qalqon ekanini ko'rsatadi:

“– Polvon uch narsaga qul bo'lishi kerak, – dedi Davron hech bir tap tortmay, – haqiqatning, ornomusning... Sevgi. Polvon or-nomusning, sevgining quli bo'lishi kerak ekan.” [1, 45]

2. **Etnografik terminologiyaning saqlanishi:** Matn tahlili jarayonida yozuvchi xalq tilidagi sof sport va etnografik atamalardan mahorat bilan foydalangani ma'lum bo'ldi. Kurash sahnasini tasvirlashda kamida 5 ta maxsus element va termin qo'llanilgan: yaktak, belbog', siqimlamoq, chil solmoq, yuz tuban yiqilmoq.

Jismoniy tarbiya va sport vazirligi hamda Xalqaro Kurash Assotsiatsiyasi (IKA) ma'lumotlariga ko'ra, bugungi kunda o'zbek kurashi dunyoning 130 dan ortiq mamlakatida rasman ommalashgan. Asarda ushbu sportning badiiy tasviri quyidagicha dinamik ko'rinish kasb etadi:

№	Kurash elementi/ Atama	Badiiy matndagi funktsiyasi	Estetik va tarbiyaviy ahamiyati
1	Yaktak va Belbog'	Kurashchining kiyimi va tayanchi	Milliy o'zlikni va intizomni anglatish
2	Chil solmoq	Texnik-taktik usul (hiyla)	Raqibni aql va chaqqonlik bilan yengish
3	Chilimni chiqarib yuborish	Himoya va qarshi harakat	Matonat, jismoniy elastiklik va iroda
4	Yuz tuban yiqilish	Mag'lubiyatda ham or-nomusni saqlash	Yerga kuragi tegmaslik, kurashuvchanlik ruhini yo'qotmaslik

Tahlil va muhokama

Polvonlik Qonuniyati:

Badiiy adabiyotda “polvon” va “polvonlik” kategoriyasi shunchaki jismoniy ustunlikka ega bo‘lgan subyektni ifodalash bilan cheklanmaydi. U asrlar davomida xalq epik tafakkuri, xususan, “Alpomish” kabi qahramonlik dostonlaridan tortib, eng yangi o‘zbek prozasigacha ma’naviy yetuklik, millat qalqoni va adolat mezoni simvoli bo‘lib kelgan. Luqmon Bo‘rixon qissasida ushbu an‘ananing zamonaviy va realistik talqinini taqdim etadi. Asar syujetida o‘zbek milliy xarakterining mardlik, andisha va matonat kabi qirralarini ochib berishda Absal polvon obrazi konseptual markazga joylashtirilgan.

Absal polvon an‘anaviy sport murabbiysi doirasidan ancha baland turadigan figura. U ikki yosh o‘smir do‘stni shunchaki belbog‘li kurash to‘shagiga (gilemiga) emas, balki hayot deb atalgan va undan ancha murakkab, shafqatsiz bo‘lgan ijtimoiy-ma’naviy kurash maydoniga tayyorlagan ma’naviy arxetipdir. Muallif Absal polvon obrazi orqali o‘zbekona ustoz-shogirdlik an‘analarining eng go‘zal qirralarini ochib beradi. Sharq pedagogikasida ustoz faqat texnik harakatlarni o‘rgatuvchi mexanik shaxs emas, balki qalb me’mori hisoblanadi.

Asarda polvonlik falsafasining mag‘zini tashkil etuvchi axloqiy triada (uchlik) qahramonlardan biri — Davronning tilidan berilgan iqtibosda aniq shakllantiriladi:

“– Polvon uch narsaga qul bo‘lishi kerak, – dedi Davron hech bir tap tortmay, – haqiqatning, or-nomusning... Sevgi. Polvon or-nomusning, sevgining quli bo‘lishi kerak ekan.”

Ushbu parchaning matn osti (subtekst) ma’nolarini sotsiologiyaviy va falsafiy tahlil qilganda, o‘zbek milliy tafakkuridagi “er-yigit” tushunchasining konstitutsiyaviy ustunlari ko‘zga tashlanadi:

1. **Haqiqatga qullik (Adolat prinsipi):** Polvon hech qachon nohaqlik evaziga g‘alabaga erishmasligi lozim. Kurash — bu halollik maydoni. Haqiqatning quli bo‘lish — har qanday vaziyatda, hatto o‘z zarariga bo‘lsa ham, adolat va rostgo‘ylik tarafida turishni anglatadi. Absal polvon shogirdlariga har qanday vaziyatda soxtalikdan qochishni, o‘z g‘ururini moddiy manfaatlar yoki vaqtinchalik obro‘ uchun sotmaslikni uqtiradi.

2. **Or-nomusga qullik (G‘urur va etika):** O‘zbek jamiyatida or-nomus tushunchasi shaxsning ijtimoiy statusi va insoniy qadr-qimmatini belgilovchi eng oliy toifadir. Er-yigit shaxsiyatida g‘urur va or-nomus mustahkam bo‘lsa, u yashayotgan jamiyatda egrilik, xiyonat va sotqinlikka o‘rin qolmaydi. Or-nomus — bu iymonning amaliy ko‘rinishidir. Polvon uchun yiqilish uyat emas, balki or-nomusni boy berish, nomardlik bilan g‘olib bo‘lish yoki raqibiga nisbatan hurmatsizlik qilish eng katta fojiaadir.

3. **Sevgiga qullik (Gumanizm va ichki go‘zallik):** Bu o‘rindagi “sevgi” faqatgina qarama-qarshi jinsga bo‘lgan pafosli tuyg‘u emas. Bu — Vatanga, millatga, tuproqqa, ota-onaga, qadriyatlarga va eng muhimi, insoniylikka bo‘lgan cheksiz muhabbatdir. Qalbi muhabbatdan quruq bo‘lgan jismoniy kuch egasi jamiyat uchun xavfli destruktiv kuchga (reket, zo‘ravon) aylanishi mumkin. Sevgiga qullik polvonning kuchini jilovlab turuvchi, uni ezgulikka yo‘naltiruvchi ma’naviy kompasdir.

Ushbu pand-o‘gitlarning badiiy va hayotiy realligi shundaki, bolalar uni eshitgan zahoti mo‘jizaviy tarzda o‘zgarib qolishmaydi. Inson tabiati murakkab. Ular bu so‘zlarning mazmunini yosh, tajribasiz qalbi bilan tushunishga, qabul qilishga harakat qilishsa-da, ularning tub mohiyatini anglash uchun katta hayot sinovlaridan o‘tishlari, yiqilishlari, xatolarga yo‘l qo‘yishlari, ulg‘ayishlari va nihoyat oila boshlig‘i, jamiyat a‘zosi bo‘lishlari talab etiladi. Luqmon Bo‘rixon realizmining kuchi ham ayni shunda: ma’naviy tarbiya — bir lahzali akt emas, u vaqt ichida sinaladigan, tajriba olovida toblanadigan uzoq evolyutsion jarayondir.

Yozuvchi matn silsilasida er-yigit shaxsiyatida ushbu uch xislat mujassam bo‘lsagina, yurt ayollari, oila va millat baxtli, xotirjam bo‘lishi mumkin degan sotsial-psixologik aksiomani ilgari suradi. Millatning genofondini, uning ma’naviy immunitetini saqlash bevosita yosh avlodning mana shu boqiy qadriyatlar tizimiga qanchalik amal qilishi va u uchun kurashishiga bog‘liqdir.

Etnografiya va kurash sahnasi

Luqmon Bo‘rixon prozasining tili o‘zining shirali, xalqona va ayni paytda terminologik aniqligi bilan ajralib turadi. Qissada milliy kurash shunchaki fonga tegishli bezak emas, u voqealar rivojini harakatlantiruvchi, personajlar xarakterini ochuvchi universal modeldir. Buning isboti sifatida asarda kurash jarayoni aks etgan dinamik parchani lingvopoetik tahlilga tortamiz:

“– Biz yana yuzlashdik. Bu gal men raqibimning belbog‘i-yu yaktagini mahkam siqimlab, o‘zim tomon zarb bilan tortdim-u, oyoqlari orasiga chil soldim. Biroq Davron oyoq bo‘g‘inlarini tarang rostlab, chilimni chiqarib yubordi. Shu asnoda bellerimdan mahkam quchib, meni azot ko‘tardi-yu, chap yelkasidan oshirib yerga tashladi. Men chalpak bo‘lib tushayotgan bir paytimda o‘zimni arang o‘nglab, yuz tuban yiqildim.”

Ushbu qisqa lirik-dinamik parchada o'zbek belbog'li kurashiga xos bo'lgan kamida 5 ta o'ziga xos etnografik atama va sport elementi qo'llanilgan bo'lib, ularning har biri chuqur ramziy-semantik va funksional yukka ega:

1. **Yaktak va belbog':** Bu shunchaki milliy sport kiyimi emas. Yaktak va belbog' — raqiblar orasidagi tenglik, halollik va ochiq kurash ramzi. Belbog'dan ushlash — o'zbek kurashining fundamental qoidasi bo'lib, u raqibga yashirin zarba berish, nopok hiyla ishlatish imkonini cheklaydi.

2. **Zarb bilan tortmoq:** Kurashdagi taktik dinamika. Bu harakat raqibning muvozanatini buzish, uni o'z geosiyosiy va fazoviy maydoniga bo'ysundirishga urinishni anglatadi.

3. **Chil solmoq:** O'zbek kurashining eng qadimiy va eng ommabop usullaridan biri. Oyoq bilan hiyla yoki to'siq qo'yish orqali raqibni muvozanatdan chiqarish harakati.

4. **Chilimni chiqarib yubormoq:** Raqibning hujumiga nisbatan mukammal mudofaa. Davronning "oyoq bo'g'inlarini tarang rostlab" chilimni chiqarib yuborishi — bu qiyinchiliklar qarshisida tezkor qaror qabul qilish, egiluvchanlik va matonat belgisidir. Hayotiy ssenariyda ham qahramonlar muammolar qarshisida taslim bo'lmasdan, qarshi zarbani qaytarishga tayyor turadilar.

5. **Yuz tuban yiqilmoq:** Mazkur tasvir butun parchaning eng yuqori estetik nuqtasidir. O'zbek kurashi qoidalariga ko'ra, polvonning yutqazganini bildirish uchun uning kuragi (orqa qismi) yerga tegishi kerak. "Chalpak bo'lib tushayotgan bir paytimda o'zimni arang o'nglab, yuz tuban yiqildim", deydi qahramon. Polvon havoda o'z muvozanatini yo'qotgan bo'lsa-da, yerga tushish lahzasida butun irodasini to'plab, tanasini ag'daradi va yuzi bilan yiqiladi. Nima uchun? Chunki yuz tuban yiqilish — bu hali to'liq mag'lub bo'lmaslik, taslimiyatni tan olmaslik demakdir. Kuragi yerga tegmagan polvon yana qayta turib kurashishga haqli. Bu simvol qahramonlarning hayot sinovlarida yiqilganda ham o'z insoniy sha'ni va g'ururini saqlab qolish, ruhini sindirmaslik intilishini ifodalaydi.

Ushbu parchaning tahlili shuni ko'rsatadiki, xalqimiz orasida milliy o'yinimiz hisoblangan kurashning nufuzi, strukturaviy qoidalari va unga bo'lgan munosabat hamon yuksak darajada saqlanib kelmoqda. Yozuvchi etnografik detallarni asar matniga shunchaki sun'iy ravishda joylashtirmaydi, balki ularni personajlarning ichki dramaturgiyasi va xarakterlar to'qnashuvi bilan integratsiya qiladi.

Sibizg'a Obrazi: Estetik ko'rinish timsoli.

Adabiyotshunoslikda badiiy detal va rekvizitlar asar g'oyasini ochib berishda metaforik kalit vazifasini bajaradi. Luqmon Bo'rixonning "Quyosh hali botmagan" qissasidagi eng muvaffaqiyatli badiiy topilmalardan biri — sibizg'a cholg'u asbobining kiritilishidir. Voha xalqi, xususan, cho'ponlar va dala mehnatkashlari hayotida sibizg'a shunchaki musiqa asbobi emas, balki borliq bilan muloqot qilish, qalb dardini tashqariga chiqarish vositasi bo'lib xizmat qilgan.

Yozuvchi asarga aynan shu cholg'uni rekvizit qilib tanlashida juda chuqur ijtimoiy-psixologik va falsafiy maqsadlarni ko'zlagan. Asarda sibizg'aning dastlabki introduksiyasi (tanishtirilishi) o'ta realizm ruhida, deyarli primitiv tarzda beriladi: u bir enlik oddiy qamishdan yasalgan, puflab chalinadigan, tashqi ko'rinishidan o'ta jo'n, ko'zga unchalik tashlanmaydigan, yuzaki qaraganda hech qanday moddiy yoki estetik qiymatga ega bo'lmagan buyum sifatida tasvirlanadi.

Ushbu nuqtada muallif yosh avlodning milliy qadriyatlarga nisbatan dastlabki munosabat modelini yaratadi. Bolalar uni ko'rganda avvaliga hayron bo'lishadi, so'ngra uni jiddiy qabul qilmaydilar. Matnda ularning aynan "jo'n" degan so'zni ishlatishlari xarakterlidir. Bu so'z orqali bolalar o'zlari kutgan yorqin, dabdabali, vizual jihatdan hayratlanarli dunyo bilan milliy reallik orasidagi nomutanosiblikni ifodalaydilar. Ushbu vaziyat bugungi kun yoshlar sotsiologiyasiga ham to'g'ri keladi: globallashuv davrida yoshlar ko'pincha G'arb madaniyatining yuzaki jozibasiga, yorqin vizual effektlariga uchib, o'zlarining sodda va chuqur milliy merosini "eskirgan", "jo'n" yoki "notranziv" deb hisoblashga moyil bo'ladilar. Bu — tashqi ko'rinishga qarab xulosa chiqarishning universal insoniy illatidir.

Biroq voqealar rivoji Absal polvonning sibizg'ani qo'lga olishi bilan butunlay boshqa estetik o'zanga buriladi. Bu sahna asarning emotsional va falsafiy kulminatsiyalaridan biridir. Polvonning ushbu kichik, kamsitilgan asbobga bo'lgan cheksiz ixlosi, chuqur e'tibori va uni qanday ehtiyotkorlik, mehr bilan ushlashi bolalarda dastlabki qiziqish va instinktiv hurmat hissini uyg'otadi.

Absal polvon — ulkan va baquvvat jismoniy kuch egasi. Uning o'sha bahaybat, qabargan, kurashlarda toblangan kaftlari orasiga nozik, mayin qamishdan yasalgan sibizg'ani olishi va uni lablariga yaqinlashtirishi tana va ruh, kuch va nafosat o'rtasidagi ideal muvozanatni ko'rsatadi. U puflagan zahoti sibizg'adan taralgan ohang butun akustik va ma'naviy muhitni o'zgartirib yuboradi.

Bu mo'jizaviy jarayon bolalarning ichki psixologik dunyosini ostin-ustun qilib yuboradi. Ularning ontologik (borliqli) qarashlari o'zgaradi: ular endi sibizg'aga shunchaki "jo'n", cho'ponlar chaladigan arziyasiz asbob deb qaray olmaydilar. Ularning ko'z oldida inson ruhini larzaga solishga, butun

borliqni o'ziga bo'ysundirishga qodir bo'lgan buyuk madaniy fenomen, muqaddas meros namoyon bo'ladi.

Shu tariqa, Luqmon Bo'rixon sibizg'aning badiiy konsepti orqali buyuk falsafiy xulosani ilgari suradi: har qanday milliy qadriyatning, an'ananing haqiqiy qadri va o'lchami uning tashqi dekoratsiyasida, yorqin ranglarida yoki qimmatbaho materialida emas. Uning asl mohiyati — undan chiqadigan ichki ma'naviy nola, milliy og'riq va ruhda hamda o'sha qadriyatni tirik saqlayotgan, unga o'z qalb qo'rini berib kelayotgan insonning (Absal polvondek fidoyilarning) mahoratidadir.

Madaniy assimilyatsiya va yoshlar tarbiyasida ma'naviy immunitet muammosi

Bugungi kunda adabiyotshunoslik va pedagogika kesishmasida turgan eng dolzarb masalalardan biri — badiiy asarlarning sotsial-tarbiyaviy funksiyasini aniqlashdir. Biz yashayotgan XXI asr axborot va raqamli texnologiyalar asridir. Internet makoni, global ijtimoiy tarmoqlar (TikTok, Instagram, YouTube va boshqalar) yoshlar ongini formatlashda, ularning qadriyatlar tizimini shakllantirishda transmilliy korporatsiyalarning nazoratsiz quroliga aylanib ulgurdi. Bunday sharoitda eng katta xavf — madaniy assimilyatsiya (millatning o'z madaniy xususiyatlarini yo'qotib, boshqa dominant madaniyat tarkibiga singib ketishi) hisoblanadi.

Luqmon Bo'rixonning "Quyosh hali botmagan" qissasi aynan mana shu sotsial-madaniy inqiroz davrida yoshlarni madaniy assimilyatsiya ta'siridan qutqarishdek strategik vazifani bajara oladigan muhim badiiy-ma'naviy ozuqadir. Nima uchun yoshlar bugun bu asarni o'qishlari shart? Chunki asar yoshlarga tayyor didaktik qoidalar, quruq ma'ruzalar ko'rinishida tarbiya bermaydi. U tirik, qonli, xatolarga to'la bo'lgan hayotiy qahramonlar taqdiri orqali g'oyaviy ta'sir ko'rsatadi.

Asardagi bosh qahramonlarning harakatlari, or-nomus uchun kurashishi, sevgiga bo'lgan munosabati yosh kitobxonda ichki filtr vazifasini o'taydi. Kitobxon qahramonlar bilan birga yashaydi, ular bilan birga xato qiladi va ular bilan birga to'g'ri xulosaga keladi. Bu esa yoshlarda tashqi tomondan tiqishtirilayotgan yot g'oyalarga, axloqsizlik va ma'naviy qashshoqlik trendlariga nisbatan kuchli ichki immunitet (qalqon) hosil qiladi. Asar bizga shuni uqtiradiki, garchi jamiyat tez o'zgarayotgan, ijtimoiy tarmoqlar inson ongini egallayotgan bo'lsa-da, insoniylikning eng asosiy poydevori bo'lgan milliy g'urur va olijanob qadriyatlar o'zgaras va boqiydir. Aynan mana shu boqiylik millatni millat sifatida saqlab turadi.

Luqmon Bo'rixonning "Quyosh hali botmagan" asari milliy madaniyatimiz va qadriyatlarimiz qanchalik chuqur ildizga ega ekanini badiiy tilda isbotlab bergan asardir. Qissada milliy kurash shunchaki jismoniy bellashuv emas, balki or-nomus, mardlik va g'urur mezonidir. Shuningdek, **sibizg'a** obrazi orqali milliy ohanglarimizning inson ruhiyatini tozalash va yuksaltirishdagi kuchi ko'rsatilgan.

Bugungi shiddat bilan rivojlanayotgan axborot asrida, ijtimoiy tarmoqlar nazoratsiz qolgan va yoshlar ongini turli yot g'oyalar egallashga urinayotgan bir davrda, mazkur asar yoshlarni madaniy assimilyatsiya va ma'naviy qashshoqlikdan qutqaruvchi, ularga o'zligini eslatuvchi qudratli badiiy-ma'naviy manba vazifasini o'taydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Bo'rixon L. Quyosh hali botmagan: qissalar va hikoyalar. – Toshkent: Sharq, 2011. – B. 45–82.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. T. 1. – Toshkent: O'zbekiston, 2017. – B. 124–126.
3. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008. – B. 68–71.
4. Abdullayev A. O'zbek milliy kurashi va uning an'analari. – Toshkent: Aloqachi, 2018. – B. 95–99.
5. Sharafiddinov O. Ijodning olijanob burchi. – Toshkent: Kitob dunyosi, 2007. – B. 112–115.
6. Yo'ldoshev Q. Yonayotgan so'z. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2006. – B. 201–205.
7. Quronov D. Adabiyotshunoslikka kirish. – Toshkent: Akademnashr, 2017. – B. 143–147.
8. To'xliyev B. Adabiyot o'qitish metodologiyasi. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2010. – B. 88–92.
9. Eshonqul J. Folklor va badiiy tafakkur. – Toshkent: Fan, 2014. – B. 56–61.
10. Normatov U. Qodiriy bog'i. – Toshkent: Yozuvchi, 1996. – B. 175–179.
11. Rasulov R. Badiiy matn tahlili va talqini. – Toshkent: Universitet, 2020. – B. 102–106.
12. O'zbekiston Respublikasi Jismoniy tarbiya va sport vazirligi. Statistik hisobotlar (2024–2025). – Toshkent, 2025. – B. 34–36.